

Wändra

Põllumeeste Selts.

Лифляндской губ.

чр. Старо-Феннернъ.

Märtsil 1902.

№

Aunstatud Gesti Põllumeeste Seltsid!

Gestikeelt kõneleja maa on juba põllumeeste seltsidega kui võrguga üle tõmmatud. Igaüks selts teeb oma ringis enama ehk vähema tagajärjega tööd. Viimasel ajal on iseäranis väiksemaid seltsisid kihelkondades ja waldades asunud, kes omale tööpõlluks õige väikesed ringid walitsivad. See töö jaotamine väikestesse ringidesse on ühelt poolt õnnelik mõtte ja nähtus, sest iga selts võib ennast hästi kohaliste olude külge pakkida ja kõiki väiksemaid jõudusid tööle kutsuda. Teiselt poolt on aga selle läbi meie ühine jõud ja mõju kõige rahwa kohta kardetawalt killustatud. Ülewaade üleüldise peale läheb kaduma, ühised selged eesmärgid puuduvad. Puuduvad ka osawad asjatundjad juhatajad väikestes seltsides sagedasti. Ei ole võimalust ega abinõuu, kudas väiksemad seltsid ennast waimliselt suuremate külge jaoks toetada. Palju waimlist tööd, mis väikeste ringide jaoks sagedasti suure hoolega tehtakse ja mis wäärt oleks, laiemas ringis tutawaks saada ja kõige rahwale õpetuseks olla, jääb väikesesse ringi kaduma. Rääkimata olgu weel ühised ärilised ettevõtted, mis ühistegewuse läbi ainult võimalikud on ja praegu wirisewad, nagu tuli toores puus. Kõike seda puudust on ammuagi elawalt tuntud, on katsutud ühisusi ostu- ja müügi tarwis asutada, aga need ettevõtted on paljasteks wagadeks soowideks jäänud. Ei olnud asutust, kes ühisuse mõttet oleks kosutanud, kes ühist asjatundliku juhatusi oleks annud, ei inimest, kellel võimalik oleks olnud, seltside ühistegewust oma elukutsuks walida. Jurjewis sai küll mõeldud, üht niisugust asja-ajajat kesktoimekonda ametisse panna, aga see oleks meie noortele jõududele liig kalliks läinud. Ja mis pea-asi: ühistegewuse mõtte on meil alles nii ärkamisel ja suurema hulga juures nii juurdumata, et seda mõttet alles wäga kosutada tuleb, enne kui praktiliste asutuste ja tagajärgede peale loota võib. Et ühistegewusega esimest kõrist sammu astuda, paneb „Wändra Põllumeeste Selts“ kõigile teistele Gesti põllumeeste seltsidele ette, üht ühist põllumeeste seltside ajalehte, seltside healekandjat õpetatud agronomi juhatusel asutada. — Meil on praegu küll ka põllutöö ajaleht, aga see ei või, ehk ta küll tänuväärt tööd on teinud, mitme põhjuste pärast mitte seltside ühise lehe aset täita. Ta on esiteks era-inimese omandus ja seltsidel ei ole toimetuse peale mitte otskohest mõju. Teiseks tuleb ta liig arwa wälja. Seltside ühine healekandja peaks nädalaleht olema. Kolmandaks ei ole tema eeskawa keskpunktiks mitte seltside ühistegewus. Neljandamaks puudub temal õpetatud ja asjatundja toimetaja, kellel põllu-asjanduse küsimustes tarwiline autorität oleks. See kõik sunnib meid, üht uut põllutöö lehte asutama.

Asutus peaks ühisel kulul sündima. „Wändra Põllumeeste Selts“ on asutamiseks esialgse plaani kokku seadinud, mille najal ehk ühikud seltsid asja arutamise võiksid wõtta. See plaan tuleb siin taga järele. Siin olgu weel niipalju üleüldiselt juurde tähendatud, et ühise ajalehe asutus meie arwamise järele see kõige tarwilisem ja esimene samm ühistegewusele on. Ajalehe asutamise kulu ei lähe meil sugugi üle jõuu. Lehe juhataja oleks meil esimene ühine asjatundja instrktor. Asja kordamineku korral oleks toimetust uute jõudude juurdewõtmise läbi kerge üleüldiseks põlluasjanduse bürooks laiendada. Ühe waba, ainult Gesti seltsidele enmast pühendawa toimetuse läbi jaoks meie omale ühe waimlise keskkohta, mis meid kõiki ühendaks. Selle toimetusele peaks iga selts omad tähtsamad kõned ja protokollid jisse saatma, et toimetus kui asjatundja sellest tegewusest seda, mis wäärt on, küünlajala peale paneks, et ta kõige rahwale paistaks. Selle toimetusele võiks küsimisi, milledest sagedasti väikesed seltsid ise jagu ei saa, ette panna. Toimetaja wastaks ise nende küsimuste peale, ehk tema kaudu asjatundjad teistest

seltsidest. Selles wabas lehes wõitakse oma kuulutusi awaldada ja põllutöö riistade ja masinate headuse kohta erapooletut juhatust saada, sest et nõu-andja ise kaupmees ei ole. Palju wõiks see leht head teha.

Lehe asutamine peaks ühe seltsi asjaks jääma ja teised seltsid kui aktsionärid lehest osa wõtma. Siis oleks lehe luba ka kerge saada, sest põllumeeste seltsil on juba põhjuskirja järel luba, ajalehte asutada. Rahalist takistamist meil selles asutamises ka ei oleks. Meil on praegu umbes 50 seltsi, kõige-wähemalt 3000 liikmega. Kui leht iga seltsi omandus on ja selts tema edendamist oma liikmete keskel kõige rõhuga püüab, siis on loota, et vähemast 1000 lugejat seltsiliiget kohe saaks ja veel 500 wast wäljaspoolt seltsi. Lehe asutamise eelarwe oleks siis umbes järgmine:

A. Tulud:	Trükikulud, üks poogen nädalas	1400	rubla.
	Paber	800	"
	Postikulud	1200	"
	Toimetaja (esialgselt)	1200	"
	Pildid	200	"
	Toimetaja kantselei	500	"
	" forter ja teenija	400	"
		<hr/>	
		5700	rubla.
B. Tulud:	1500 tellijat à 250 kop. (postiga)	3750	rubla.
	Kuulutused	500	"
		<hr/>	
		4250	rubla.

Nii siis puudust esialgul: (5700—4250) = **1450** rubla. See puudus 50 seltsi peale ära jagada, teeks iga seltsile 29 rubla — üks summa, mida ka siis iga selts hea otstarbe pärast kanda wõib wõtta, kui ta ka esiotja kolmekordseks peaks minema, mis aga sugugi wõimalik pole. Selle lehe asutamine pole seega mitte õhuloks, waid õige ligidal kättesaadaw asi, mille järele meie küll peame kätt sirutama, enne kui mõne muu suurema ühistegevuse peale wõime mõelda. Meie maa wähistel saksa seltsidelgi on oma mõjuw healekandja „Baltische Wochenschrift“, mida nad kaua aega kahjuga ülewal pidawad, aga nüüd aina kasuga. Kui pisuke on siitmaa sakslaste lugejate põllumeeste hulk meie omadega wõrreldes! Meil on tugewust arutu, kui meie kokku hoiame, ja meie põllumeeste seltsid ja nende parteita ja wõistlujeta tegevus on kui kutsutud, ford rumalat eesti jonnit ära kaotama. Olgu see ühistegevuse esimene samm, kus oma jõudu näitame! —

„Wändra Põllumeeste Selts“ palub Teie seltsi, sõbralikult asja arutamise alla wõtta ja meie lahkesti teatada, kas lehe asutamisega põhjusemõttelikult nõuus olete. On see nii, siis anname asja-ajamise ühe wanema, tugewama seltsi hoolde. Meie arwame, et Wiljandi selts mitmeti selleks kõige sündsam on. Meie ei arwa oma esialgsel plaani veel sugugi täieliseks: tahtsime aga üleüldiseid juht-mõtteid ülesse seadida.

„Külwaja“.

Gesti Põllumeeste Seltside ühine Nädalaleht.

1. „Külwaja“ asutavad Gesti Põllumeeste seltsid aktiivate peale.
2. „Wiljandi Põllumeeste Selts“ jääb riigivalitsuse ees „Külwaja“ omanikuks.
3. Seltside poolt walitud nõukogu määrab lehe wäärtuse, jagab selle osawõtjate seltside arwu peale ära ja iga selts saab oma osa wäärtuse järel ühe aktia ilma hinnata, millega ta lehe kaasomanik on. (Waata punkt 5).
4. Iga selts kannab ühetasa oma aktia põhjusel lehe wälja-andmise kulu ja saab puhtast sissetulekust seltsamal mõddul osa.
5. „Külwaja“ walitsus, toimetaja walimine, tema palga määramine, temaga asja-ajamine antakse osawõtjate seltside poolt selleks walitud nõukogu hoolde.
6. Nõukogusse jaadab iga selts ühe jaadiku, nimelt esimehe, selle abi, ehk kirjatoimetaja, seltsi määramise järel, kes ainult isiklikult wõib healt anda.
7. Nõukogu teeb otjused liht healte enamusega.
8. Nõukogu käib aastas üks kord koos ja nimelt detsembri kuus, kus ta toimetaja käest aasta lõpetamise wastuwõtub ja kinnitab. Jookswate asjade õienduseks lähema detsembrini, walib nõukogu oma keskelt neljaliikmelise komisjoni, milles igakord „Külwaja“ toimetaja wiiendaks on. See komisjon rewideerib iga nelja kuu järel toimetuse äri-ajamist, kus juures toimetajal mitte otjustawat healt ei ole.
9. „Külwaja“ toimetaja peab tingimata õpetatud põlluteadlane (agronom) olema ja oma täit jõudu lehe kasuks tarwitama.
10. Iga selts kohustab ennast, seltsis peetud kõned, koosolekute protokollid, aasta-aruanded, näituse ja muud teated ametlikult ainult „Külwaja“ toimetusesse awaldamiseks jaata, niisama oma ametlikud kuulutused kõige pealt „Külwajas“ awaldada.
11. Soowib aja jooksul mõni uus selts osanikuks astuda, peab ta oma soowi nõukogule awaldama ja saab wastuwõtmiise korral punkt 3. ja 4. põhjusel aktia.
12. Soowib keegi selts kaastegewusest wälja astuda, wõib ta seda ainult äri-aasta lõpul teha ja peab siis aktia nominalwäärtuse ühisuse kasuks puhtas rahas wälja maksma.
13. Leiab nõukogu tarwiliku olewat lehe wälja-andmist lõpetada, wõib ta seda kaheskolmandiku healte enamusega otjustada.
14. Lõpetamise korral saab toimetuses olew warandus weel ühisuses olewate seltside wahel ühetasa ära jagatud.

Teie auustatud seltsi heaksarwamist selles asjas palub Wändra Põllumeeste seltsi eestseisuse nimel:

Ubiejimees:

Kirjatoimetaja: